

Galatia

Pauloŋe Galatia yengât ekap kulemgum katyĩngiop.

1 ¹⁻²O bukulipne, Yen Galatia hânân kapi tipi tapi tatmâ arap ya ambolipne emelâk biwiyene Yesuhâlen katmâ yâkât komolân torokatbi. Yengât nângâm nâŋe ekap yu kulemgum katyĩngian. Otmu bukulipne nâ orowâk manmâ Yesu Kiristo hoŋ bawangim mansainŋe yawuâk nângâyĩngiai. Nâ Paulo, nâ Kiristo hoŋ bawangim mansan. Otmu âi mem mansan yu lokŋe ki sâŋ nihiwi. Me Yesu Kiristoŋe aposololipne âi sâŋ yĩngiop yaŋe ki torokatmâ sâŋ nihiwi. Anitâŋe nanŋe Yesu Kiristo mumuŋambâ mem yahalop yâkât otmâ yetŋak nângânihim âi yu sâŋ nihimutâ mem mansan.

Kiristo kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop.

³⁻⁵Nâ yengât nângâm Anitâ yuwu sâŋ ulitguman. “O Awoŋnenŋe, gike engatgeâk otmâ Kiristo hângângurâ giop. Giop yamâ nenŋe lok bâleŋahât orotmeme kiŋoŋ ya watmâ ari bâlemaingât lauhe lâum kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Mum yahalop yapâ bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋnenehop. Yakât otmâmâ Anitâ heroŋe nângâwangim mepaem yâhânom. Otmu Awoŋ, gâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo yetŋe Galatia ambolipne yengât nângâyĩngim tihityene otmutâ yanâmâ biwi nângân nângânyenŋe konohâk otmâ sânduk sâŋ gaekgât ulitgohoan.” Yawu sâŋ yengât nângâm Anitâ mepaem gaman.

Kiristohât den pat konok tap.

⁶Otmu den umatŋe âlâ tap ya sâwومان. Anitâŋe ikŋe engatŋeâk otmâ yen mem dâiyehop. Yawu gârâmâ Kiristo hângângumu gemu yâkâlen biwiyene katbi. Yakât girawu otmâmâ yâk yetgât hâkâŋ otmâ in yawu pilâyelekmâ biwiyene âlâhâlen katnomosai? Den pat âlepŋe tap yamâ Kiristohât den pat konohâk. Âlâ ki tap, bia kârikŋe. ⁷Yakât otmâmâ lok

ondowân gâtŋaŋe taka nâŋgân nâŋgânyeŋe mem gulipgunehât Kiristohât den pat âlepŋe kelaŋgatmâ biwiyenjan kionŋsai. ⁸Yakât yuwu sâmunne nâŋgâŋet. Nâŋe emelâk den sâm ekyongowan ya lok âlâ me âlâŋe kelaŋgatnomaï, me torokatmâ âlâ ekyongonomaï, yamâ Anitâŋe yakât matŋe hilipyongoâkgât naŋgan. Yakât otmâmâ lok wosapâ gâtŋe âlâ me âlâŋe, me aŋelo âlâŋe taka den pat âiŋe sâm ekyongoŋetâ nâŋgâm kâkâsuk otnomaï. ⁹Nâ den yu emelâk ekyongowan. Girawu otmâ nelâm yongoap. Yakât yâhâpŋe sâmunne nâŋgâŋet. Kândikum ninak Kiristohât den pat âlepŋe sâm ekyongowan. Ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu mem biwiyenjan katbi. Yamâ benŋe lok ondowân gâtŋaŋe taka den yu kelaŋgatmâ biwiyenjan kionŋbi. Yakât otmâ Anitâŋe matŋe yingimu hemgât kâlâwân seyehâkgât naŋgan.

¹⁰Den yan yu topŋe girawuhât yan? Lohimbiŋe heronŋe nâŋgânihiŋetgât yan? Me nekŋetâ yahalâkgât yan me? Yawu bia. Yawuhât nâŋgâm oan mâne Kiristohât ki tem lâum hoŋ bawaŋgimbâm. Yawu gârâmâ topŋe yuwuhât yan. Anitâŋe nekmu ârândâŋ olâkgât yan.

Yesu Kiristoŋe Paulo âi sâm waŋmu miop.

¹¹Nine topne sâm ekyongomune nâŋgâŋet. Emelâk den pat âlepŋe ya ekyongomune nâŋgâwi. Den yamâ lok nombotŋe yengât lauyeŋambâ ki mewan. ¹²Me lok âlâ me âlâŋe ki kâsikum nihiwi. Ya bia kârikŋe. Yesu Kiristoŋe nâhât topŋambâek nâŋgâek sâm biwi nâŋgân nâŋgânne mem pâronŋ pilâmu nâŋgâmune keterahop. ¹³⁻¹⁴Yâhâ biwi nâŋgân nâŋgânne ki mem pâronŋ pilâop sâp yan wuân me wuân otmune bâleminiop yakât emelâk ekyongoŋetâ nâŋgâwi. Yuwu otminiwan. Lohimbi kerekŋe Anitâhât nâŋgâŋetâ yahalâkgât Yura nenŋe tâmbâlipnenŋe yengât orotmeme ya watmâ manminiwan. Yawu otmâ bukulipne lok sihan orowâk manbinân nâŋe kârikŋe otmâ dondâ wangiyeŋban. Yakât otmâmâ lohimbiŋe nekŋetâ yahalop. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe Yura nengât miti pilâm yapâ hionakmâ biwiyenŋe Kiristohâlen katmâ yâkât komolân torokatbi. Yâkât komolân torokatŋetâ ya yengât mâtâp maŋguyingiwewe sâm dondâ mem bâleyekmâ hilipyongominiwan.

¹⁵Yawu gârâmâ aŋgoân meŋnahât tepŋambâ ki tetewan sâp yan nâŋe Kiristohâlen biwinanŋe kepeim hoŋ bawaŋgiwomgât Anitâŋe sâm katnihiop. ¹⁶Yâhâ yâkŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmu nâŋe Kiristohât den pat pâku lohimbi yengâlen ari sâm tetem ekyongowomgât ikŋe nanŋaŋe mâtâwân tetenihiop. Mâtâwân tetenihiop yakât kakŋan nep topŋe katbe sâm lok âlâhâlen ari ki âikum nâŋgâwan. ¹⁷Me Kiristohât aposololipŋe Yerusalem kapiân manbi ya yengâlen gurâ ki ari âiyongom nâŋgâwan. Kiristo ikŋak aposolo nep sâm nihiop yanâk pilâm yahatmâ Arawia hânân ari manban. Manmâ manmâ yapâ âwurem Damasiko kapiân ari manban. ¹⁸Yan ari manmune yambu kalimbu pesuk sâop. Yakât kakŋan

Petero in ekbe sâm Yerusalem kapiân yâhâwan yaŋak yâk orowâk manmutŋe sande yâhâp olop. ¹⁹Sâp yan yâk otmu Kutdânennjahât imiŋe Yakowo ya yetŋiâk yelekban. Yâhâ aposolo âlâlâ ya ki yekban. ²⁰Den yan yu Anitâhât senŋan kinmâ yan. Yakât otmâmâ den mian otbuawâmâ matŋe nihiwuap.

²¹Nâŋe nine kapi Kilikia hânân tap yan ari âi topŋe katmâ Kiristohât den pat ekyongom manban. Otmu yapâ pilâyekmâ Siria hânân kapi tipi tapi tatmâ arap yan ari den kâsikum yingim manban. Yakât otmâmâ Yesuhât komot Yuraia hânân manbi yengâlen ki arimune eŋakbin. ²²Yawu gârâmâ nine topne nâŋgâwi yaŋe ari lohimbî yuwu sâm ekyongowi. ²³Emelâk nâhâtŋe “hilipnongominiop. Yâhâ sâp yiwerenêâmâ lohimbî kerekŋe Kiristohât nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋe yâkâlen katŋetgât yâkât den pat ekyongom mansap.” ²⁴Nâhât topŋe yawu ekyongonjetâ nâŋgâm Anitâ mepaewi.

Pauloŋe Yesu Kiristohât aposololipŋe yengâlen torokalop.

2 ¹⁻²Otmu yapâ nâŋe kapi âlâen âlâen ari den kâsikum yingim manmune yambu 14 pesuk sâop. Yakât kakŋan Anitâŋe biwi nâŋgân nâŋgânne mem hewewenŋe tuhumu Banawa yet Tito meyelekmune Yerusalem kapiân yâhâwin. Yan yâhâmunŋe Kiristohât komot ya yengât kunlipyenŋe orop tihâk menduhuakbin. Menduhuakmâ nâŋe emelâk pâku lohimbî yengâlen ari Kiristohât den ekyongowan yakât topŋe nâŋgâne sâm âinohowi. Otmu mâtâp maŋunihimai sâm den ya topŋambâek sâm tetem ekyongomune nâŋgâŋetâ keterahop. ³Topŋe yuwuhât yan. Nenŋe Kiristohâlen torokatmâ yan Mosehât girem den nâŋgâmunŋe porap otmu ki lâum manbin. Yawu manbin yan bukunenŋe Tito, Girik gâtŋe, yâhâmâ emelâk nengâlen torokalop yamâ hâkŋe torehenŋan undip ki tuhuwin yakât den pat ekyongomune nâŋgâwi. ⁴Yawu gârâmâ lok perâkŋaŋe topnenŋe mem tetene sâm nengât osetnenŋan taka manbi. Taka Mosehât girem den ya yâhâpŋe mem miwirikum hâkŋe torehenŋan undip tuhuwaŋgine sâm kendâningiwi.

⁵Kendâningim Kiristohât den pat âlepŋe ya kelangatne sâm otŋetâ denyenŋe ki nâŋgâwin. Denyenŋe ki nâŋgâwin yakât otmâ hâkŋe torehenŋan undip ki tuhuwi. Yakât otmâmâ yengu yawuâk Mosehât girem den ki watmâ mannomai. ⁶Otmu Yesuhât komotŋe papatolipyenŋe yengât nâŋgâŋetâ yahatsap. Yamâ Anitâ lok biwinenŋe ekmapŋe nâŋgâningimu ki gewe yâhâwe otmap. Otmu nâŋe gurâ yawuâk lok âlâ me âlâhât ki nâŋgâmunne yahatmap, me ki nâŋgâmunne gemap. Otbi yamâ yâk yengât wahap. Anitâŋe konok biwinenŋe ekmap. Yawu gârâmâ papatolipyenŋe nâhât den yu ki kum meme sâsâ tuhunekbi.

⁷⁻⁸Otmu nine topne yuwu sâm ekyongomune ekbi. Emelâk Anitâŋe Petero mâmâŋe otbaŋgim âi sâm waŋmu Yuraia hânânâk tatmâ Yesuhât

den pat âlepŋe ya kapi ambolipŋe kâsikum yinŋiop. Yâhâ nâŋeâmâ pâku lohimbi yengâlen ari den yu ekyongowehât mâmâŋe otnihim âi sâm nihiop. ⁹Otmu den ya sâm ekyongomune nâŋgâŋetâ keterahopgât Yakowo, Petoro, Yoane, yâk yengât lok kunyeŋe manbiŋe nâ otmu bukune Banawa buku otnitgim yuwu sâm hâŋgânnotgowi. “Nenâmâ yuânâk tatmâ kapi tipi tapi tatmâ arap yu ambolipŋe yengâlen âi mem mannom. Yâhâ yerâmâ pâku lohimbi yengâlen ari âiyetŋe tuhuromawot. ¹⁰Otmu konohâk tap yamâ yuwu nâŋgâyet. Bukulipnenŋe nombotŋe umburuk mansai ya yengât nelâm yotgomap.” Sâŋetâ sâwan. “Yâk tânyongorongât naŋgait.” Yawu sâm den hikum karakbin.

Pauloŋe Petoro hâme hârewaŋgiop.

¹¹⁻¹³Otmu ya pesuk sâmu nâŋe Banawa mem Yerusalem kapi pilâm orowâk Antiok kapiân ariwit. Yan ari manmâ manmâ âlâengen ari den ekyongowe sâm pilâyekmâ ariwan. Otmu hilâm âlâen Petoroŋe Antiok kapi ari pâku lohimbi nombotŋe biwiyenŋe Kiristohâlen katbi yâk yengâlen torokatmu orowâk manbi. Yawu manŋetâ Yakowohât bukulipŋe Yerusalem kapiângembâ gem Antiok kapiân ari Petoro yuwu sâm hâme hârewaŋgiwi. “Bâe, otdâ bâleap yakâ. Girawu otmâ pâku lohimbi orowâk sot nem mansai. Ya ki orotŋe.” Yawu sâm hâme hârewaŋgiŋetâ bukulipŋe nombotŋeŋe pâku lok yengât hâkyenŋe torehenŋan undip tuhuyekbiŋe nâŋgâm bâlewaŋgimaihât pâku lohimbi ya pilâyekmâ Yakowohât bukulipŋe yengâlen torokalop. Petoroŋe yawu olop yakât Yura lohimbi nombotŋeŋe ya ekmâ pilâyekbi. Pilâyekŋetâ Banawaŋe yekmâ pârâk pilâm yawuâk otmâ yâk yengâlen torokalop.

¹⁴Yawu otŋetâ nâmâ âwurem ari topyenŋe mem tetem nâŋgâmune dondâ bâleop. Yâkŋe Kiristohât denŋe tâŋ tâŋâk ki watmâ manbi. Petoroŋe otmu bâleop yakât topŋe teteâkgât Yesuhât komot ya yengât senyeŋan kinmâ yuwu sâm ekuwan. “Petoro, gâ wuân mendâ bâleap? Gâ Yura lok. Yawu gârâmâ Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe ya pilâm, pâku lohimbi yengâlen torokatmâ mansat. Yawu gârâmâ wongât pâku lohimbiŋe Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe otŋetgât meme sâsâ tuhuyeksat? Ekmune dondâ bâleap.

Himbim yâhânongât mâtâp konohâk tap.

¹⁵Nenâmâ Yura lohimbi. Anitâŋe girem den âlâlâ Mose ekumu kulemguop ya biwinenŋan katmâ nâŋgâmain. Yawu otmâ pâku lohimbiŋe Anitâhât den ki lâum mansai yawu ki otmain. ¹⁶Yawu gârâmâ Anitâhât girem den yan papatolipnenŋeŋe yeŋe engatyenŋeâk watmâ den âlâlâ torokatmâ kulemguwi. Yamâ lok âlâ me âlâŋe papatolipnenŋeŋe girem den âlâlâ kulemguwi ya lâuŋetâ Anitâŋe yekmu ârândânŋ otbuapgât dop âlâ ki tap. Yâkŋe Kiristohâlen biwiyenŋe katnomai yamâ Anitâŋe

yekmu ârândâŋ otbuap. Mâtâp âlâ ki tap, bia kârikŋe. Nenâmâ emelâk Kiristohâlen biwinenŋe katbin. Yâkât otmâ papatolipnenŋe yengât girem den yakât nâŋgâmunŋe tâŋât otmap.

¹⁷Kiristohâlen biwinenŋe katbin yapâek bukulipnenŋe Yura lok pilâyekmâ pâku lohimi, tosayeŋe orop sâminiwin, yengâlen torokatbin. Ya yengâlen torokatmâ papatolipnenŋe yengât girem den ki lâuingât Yura lok nombotŋaŋe nengât “tosa lok” sâmai. Tosa lok mâne âlâ girawu sâmbâin. Yuwu sâmbâin me? “Âo, Kiristoŋe orotmeme bâleŋan dâim ari katnenekmu otmunŋe bâleap. Yakât otmâ tosa ya Kiristohâlen tap.” Yawu sâm tosa ya Kiristohâlen kârâm pilâwin mâne ki ârândâŋ otbâp. Yawu ki tap. Yawu gârâmâ Yura lok yengât orotmemeyeŋe hâŋgiŋe ya watmâ ki otnomai.

¹⁸⁻¹⁹Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâmâ papatolipnenŋe yengât girem den bet pilâwan ya âlâkuâk miwirikum lâuwom yanâmâ nâhât yuwu sâŋetâ bonŋe otbuap. “Anŋoân Pauloŋe papatolipnenŋe yengât girem den bet pilâop yanâmâ tosa miop.” Nâhâtŋe yawu olop sâŋetâ yanâmâ bonŋe otbuap. Yawu gârâmâ topŋe yawu ki tap yakâ. Anŋoân girem den âlâlâ ya lâuwe sâm tâpik gupik otminiwan. Tâpik gupik otmâ manmâ gamune yaŋe ki tânnohop. Yakât otmâ pilâmune pesuk yap. ²⁰Pilâmune pesuk sâmu yaŋahâmâ Anitâŋe nanŋe hâŋgâŋumu ge nâhât kaweân kinmâ muop yâkâlen biwine katban. Biwine katmune yâkŋe tânnohom manman kârikŋahât pat kunihio. ²¹Yakât otmâ yuwu nanŋan. Kiristo muop yan manman hâŋgiŋe ya betbaŋgim muop. Yâhâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu manman âiŋe miop. Yakât dopŋeâk otmâ biwine yâkâlen katban yan papatolipnenŋe yengât girem den hâŋgiŋe lâuminiwan ya bet pilâwan. Yakât otmâ Kiristoŋe mâmâŋe otnihimu yâk orop biwinetŋe kepeiakmâ konohâk oap. Yakât otmâmâ yâkâlen biwinaŋe kepeim hoŋ bawaŋgim mansan. Kiristoŋe wawaenenekmâ ge kawenenŋan kinmâ muop yakât ki nâŋgâmunŋe tâŋât otmap. Yamâ yuwu nanŋan. Papatolipnenŋe yengât girem den lâumunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap mâne Kiristoŋe ge imbiâk muop sâmbâin. Yawu.

Yesu Kiristohât mâtâp me girem dengât mâtâp

3 ¹Bukulipne, Galatia ambolipŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Anitâŋe Yesu Kiristo hâŋgâŋumu ge nengât otmâ howanân kuŋetâ muop yâkât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâm biwiyenŋan katbi. Yaŋak benŋe girawu otmâ sâp yiwereŋe yuâmâ lohoteŋe otŋetâ Yura kapi ambolipŋaŋe yengâlen taka biwiyenŋan kioŋmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe mem gulip malap tuhuai? Bâe, topŋe wongât Kiristohât mâtâp bulâŋe ya pilâm Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe ya watmâ mansai? Ya ki oroteŋe. ²Yakât yiwereŋe âiyongomune sâŋetâ nâŋgâwe. Yeŋe papatolipnenŋe

yengât girem den âlâlâ ya lâuŋetâ yanâmâ Anitâŋe Wâtġât māmâŋahât Heak hânġângumu ge māmâŋe otyiŋgiop me bia? Bia yakâ. Yâhâ nâŋeâmâ Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomune nânġâŋetâ bulâŋe olop. Yawu nânġâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyenġe katbi yanâk Anitâŋe Wâtġât māmâŋahât Heak hânġângumu yengâlen giop. ³Yakât otmâ girawu otmâmâ kopa oai? Ya ekmâ pârâk pilan. Yakât torokatmâ yuwu sâwe. Kândikum emelâk Kiristohâlen biwiyenġe katmâ Anitâhât Wâtġât māmâŋahât Heak yâkât wâtŋan kinŋetâ nânġân nânġânyenġe mem pârōŋ pilâyŋgimu Kiristohât mâtâp yawuâk watmâ manbi. Yakât otmâ yenġe yiwereŋe wâtneŋanâk kinmunġe Anitâŋe nenekmu ârândânġ olâk sâŋm oai ya ekmune ki dopŋan oap. ⁴Yâhâ aŋgoân Wâtġât māmâŋahât Heakŋe māmâŋe otyiŋgimu biwiyenġe herōŋe otbi. Otmu Kiristohâlen biwiyenġe katbi ya imbiâk otmai hât Yura nengât orotmeme hânġiŋe ya pilâŋet. ⁵Yakât âlâku sâwe. Papatolipnenġe yengât girem den âlâlâ lâuai yakât otmâ Anitâŋe ki māmâŋe otyiŋgimu kulem topŋe topŋe miai. Yuâmâ Kiristohâlen biwiyenġe kepei ai yakât otmâ Anitâŋe Wâtġât māmâŋahât Heak hânġângumu ge māmâŋe otyiŋgimu kulem topŋe topŋe miai.

Awarahamŋe olop yakât topŋe

⁶Yakât topŋe teteâkġât Awarahamŋe olop ya sâlikum ekŋet. Yakât Moseŋe kulemguop ya yuwu tap. “Anitâŋe Awarahamġât pat kuwaŋgiop ya nânġâm yâkâlen biwiŋe katmâ biwi yâhâp ki otmâ manop. Yawu otmâ manop yakât Anitâŋe ekmu ârândânġ olop.” Yawu kulemguop. ⁷Yakât otmâ Yura nengâlen ġâtŋe me pâku lohimbi yengâlen ġâtŋe âlâ me âlâŋe biwiyenġe yawu katmai yamâ Awarahamġât sen bulâŋe mansai sâŋm Anitâŋe nânġâyŋgimâp. Yakât otmâmâ Anitâŋe Awarahamġât pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe yen orowâk menomai. ⁸Yawu ġârâmâ yakât torokatmâ sâwe. Anitâŋe pâku lohimbi nombotŋe biwiyenġe yâkâlen katmâ tem lâuwâŋŋetâ tosayenġe pilâyŋgiwuap yakât emelâk inânŋan nânġâop. Ya nânġâm Kiristo ki hânġângumu giop yan ya nânġâm Awaraham yuwu sâŋm ekuop. “Hâmbâi ġâhât tepgan ġâtŋe âlâŋe tetem lohimbi hânŋan kulemŋan mansai ya menduhuyekmu manman âiloŋgoân manmâ herōŋe nânġânomai.” ⁹Moseŋe yawu kulemguop yakât topŋeâmâ yuwu. Awarahamŋe Anitâhâlen biwiŋe katmâ biwi yâhâp ki olopgât Anitâŋe nânġâwâŋgiop. Yakât dopŋeâk otnom yamâ Anitâŋe Awarahamġât pat kuwaŋgiop ya ambokunom.

Girem dengât topŋe

¹⁰⁻¹²Otmu yakât torokatmâ sâwe. Moseŋe yuwu kulemguop. “Lohimbi âlâ me âlâŋe girem den yu tâŋ tâŋâk ki watnomai yamâ Anitâŋe matŋe umatŋe yŋgimu mem hiliwahonomai.” Yawu tap. Yâhâ sâp âlâen Anitâŋe sâmu Moseŋe den yuwu kulemguop. “Lohimbi âlâ me âlâŋe biwiyenġe

Anitâhâlen katmâ denŋe lâuwanginomial yamâ manman kârikŋan katyekmu mannomai.” Yawu kulemgup. Girem den tap ya âlâku sâmunen nângâŋet. Ya yuwu tap. “Lohimbi âlâ me âlâŋe girem den ya tâŋ tâŋâk watmâ mannomaiŋeâmâ manman kârikŋan mannomai.” Yawu tap.

¹³ Yawu gârâmâ âlâŋe girem den ya tâŋ tâŋâk watmu ârândân otbuap? Lok yawuya âlâ ki tap, bia kârikŋe. Yakât nen kerekŋe girem den ya lâumain yamâ târârâhâk ki watmain. Yakât nâŋgâm Anitâŋe Kiristo hâŋgângumu ge sârelenenekmu howanân kuŋetâ muop. Yakât Moseŋe den âlâ yuwu kulemgup. “Lok âlâ me âlâ nahân yongonŋetâ kinnomai ya yengât yuwu sânomai. “Lok yuâmâ Anitâŋe matŋe waŋmu miap,” yawu sânomai.” Yawu sâm kulemgup. ¹⁴ Yakât otmâmâ Yesu Kiristoŋe nengât tosaŋat otmâ kawenennan kinmu howanân kuŋetâ muop. Yakât otmâmâ Anitâŋe Awaraham pat kuwaŋgiop yakât bulâŋeâmâ ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak ya hâŋgângumu ge mâmâŋe otningimu manman kârikŋan manmâ yâhânom.

Anitâŋe sâmu kârikŋe olop.

¹⁵ Nenŋe orotmeme âlâ otmain yan hâum sâmunen nângâŋet. Lok yâhâp den hikumutâ kârikŋe otbuap. Ya bukuŋe âlâŋe kelangatbuap, me den âlâ torokatmâ sâwuap, me nombotŋe hârewuapgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ yuwu ekne. Anitâŋe den hikuop ya ki hâukum âlâ sâwuap. Bia kârikŋe. ¹⁶ Anitâŋe Awaraham den ekuop ya yuwu tap. “Nâŋe gâ otmu gâhât tepgan gâtŋe âlâ tetewuap yet den yukât bulâŋe yitgiwom.” Yawu sâm ekuop. Yakât otmâmâ yuwu ki sâop. “Gâ otmu gâhât tepgan gâtŋe tetem mannomai yen kerek yitgiwom.” Yawu ki sâop. Yawu gârâmâ Awarahamgât tepŋan gâtŋe konok, Kiristo teteop yanâmâ Anitâŋe Awaraham den ekuop yakât bulâŋe yâkâlen teteop. ¹⁷ Yawu gârâmâ Anitâŋe Awaraham den ekuop ya yambu 430 pesuk sâmu yanâmâ girem den Mose waŋop. Otmu Awaraham den ekuop yakât kakŋan Mose ki ekuop. Yawu gârâmâ Mose girem den waŋop yaŋe mem ge katbuap, me Awaraham den ekuop ya hâukum âlâ sâwuapgât dop âlâ ki tap. ¹⁸ Yakât topŋe nângâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmunen nângâŋet. Anitâŋe Awarahamgât manman kârikŋahât pat kuwaŋgim den ekuop ya girem denân torokatmâ ki sâop. Awarahamâk ekuop. Yawu gârâmâ manman kârikŋe ya mene sâm Anitâŋe Awaraham den ekuop ya otmu girem den yâhâp yâhâp ki menom.

¹⁹ Yawu tap. Yakât otmâmâ topŋe girawuhât Anitâŋe girem den Mose ekumu kulemgup? Topŋe yuwuhât. Girem den yaŋe lok topnenŋe mem teteningimap. Emelâk tâmbâlipnenŋe manmâ otŋetâ bâlem gaop. Otmu nen gurâ yawuâk otmunŋe bâlem gamap. Yawu gârâmâ Awarahamgât tepŋan gâtŋe Yesu Kiristoŋe teteop. Tetem yan Anitâŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe mem teteningiop. Mem teteningiop yakât otmâ girem den kandi sâop ya pesuk sâop.

Otmu âlâ torokatmâ sâwe. Anitâne aŋeloŋe hâŋgângumu ge girem den Mose ekumu kulemuop. ²⁰Yawu gârâmâ Anitâ ikŋjak ge Awaraham ekuop.

Lohimbi kerekŋe Anitâhât girem den târârâhâk ki watmain.

²¹Yakât otmâmâ girem den otmu Anitâne Awaraham den ekuop yaŋe lâuahowot me bia? Lâuahowot yamâ benŋe topyetŋe ikŋiâk ikŋiâk. Yawu gârâmâ Anitâne girem den sâm kalop yaŋe manman kârikŋahât mâtâp mem teteningiop mâne yaŋak benŋe girem den ya lâumunŋe ârândâŋ otbâp. ²²Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Miti den kândikum kulemuwi yan den âlâ tap yakât topŋe yuwu. Yesu Kiristo ki giop yan nen kerekŋe girem den lâuminiwin yamâ târârâhâk ki watbin. Yakât otmâ Anitâne mumuhât pat kuningiop. Yakât kakŋan Anitâne manman kârikŋahât pat sâm Awaraham kuwaŋgiop yakât bulâŋe mene sâm Kiristohâlen biwinnenŋe katnomgât mâtâp teteop.

²³⁻²⁴Mâtâp teteop yamâ Yesu Kiristohâlen biwinnenŋe katnehât Anitâne hâŋgângumu giop. Yâhâ ki giop sâp yan girem den yaŋe manmannenŋe bâleŋe ya mem tetekŋan tuhumu mumuhât pat otbin. Mumuhât pat otmâ gamunŋe Yesu Kiristoŋe gem yapâ holaŋnenekbe sâm nengât sâm muop. ²⁵Mumu yâkâlen biwinnenŋe katmunŋe Anitâne nenekmu ârândâŋ otmu yakât otmâmâ girem den ya torokatmâ lâunomgât mâtâp bialop.

Kiristohât manman haŋgalakmâ manmâ yâhânom.

²⁶Otmu yeŋe yawu otmâ yâkâlen torokatŋetâ yaŋak Anitâne nanne baratne sâm meyhop. ²⁷Yawu otmâ toen mem katyekŋetâ yanâmâ manmanyenŋe bâleŋe ya kon sâm pilâm Kiristohât manman ya haŋgalakmâ yâkâlen torokatbi. ²⁸Yâkâlen torokatmâ nen hârok Anitâhât komot otmâ mansain. Yawu mansain yakât ki mem kâsipnongomap. Nen Yura lohimbi, me yen pâku lohimbi, me lok kutyenŋe orop, me kutyenŋe bia, me âwâ nan me mâmâ barat, nen kerek komot konohâk oain. Yesu Kiristoŋe kunnenŋe oap yakât otmâ Anitâne nenekmu dop konohâk oain. ²⁹Emelâk Anitâne Awarahamgât pat sâm kuwaŋgiop ya yen gurâ yawuâk kuyiŋgiop yakât bulâŋe menomai. Yawu gârâmâ yenâmâ topŋe yawuhât otmâ Awarahamgât sen sâm katyehop.

4 ¹Emelâk den yan yakât âlâkuâk sâwe. Nenâmâ Anitâhât nanŋe baratŋe mansain. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Nengât orotmeme yamâ yuwu tap. Nenŋe munomân nan baralipnenŋenŋe nengât bât tosa ya yâkŋe galemgunomai. ²Gârâmâ nenŋe ŋaŋayenânâk mum pilâyeknomân mandu otnomai yan hep torehenlipnenŋenŋe wawaeyekmâ tihityenŋe otmai. Tihityenŋe otŋetâ papato otmâ yanâmâ âwâ mâmâlipyenŋe yengât bât tosa ya yenjahâk galemguaknomai. Orotmemenenŋe yawu tap. ³Otmu yakât

dopjeâk nen Yura lohimbiye lepat nângân nângânân manmâ gawin yan Mosehât girem den otmu papaptolipnenne yengât girem den yakât amutgen manmâ gawin. ⁴⁻⁵Otmu embânân Anitâne hân himbim ki kândikyotgowân ikne nanne hângângumu gewuap yakât sâpne kalop. Sâpne kalop ya ekmu ârândânj otmu nanne hângângumu giop. Hângângumu gemu nen kerekne Anitâhâlen ari torokatmunne ikne nanne baratne sâm menenehâkgât Yura imbi âlâhât tepnan ge tetem girem den ya tânjâk lâum manop. Yawu manmâ nenne girem den târârâhâk ki watmâ gawin yakât otmâ sâreerenekmâ girem den yapâ holaņnenehop.

⁶Anitâ nanņane holaņnenehop yakât otmâ nenne Anitâhât nanne baratne otmâ mansain. Yawu nângânehât Anitâne nanņahât Wâtgât mâmâņahât Heak hângângumu ge biwinenne mem hewewej tuhumu Anitâ herone nângâwanġim “Awoņnenne, kâwiâk nanne olon,” sâm mepaemain. ⁷Bukulipne, yengu yawuâk Anitâ herone nângâwanġim mepaem mansai. Yawu gârâmâ yeņe emelâk Anitâhât topne ki nângâm orotmeme kinġoņ otmâ manminiwi ya pilâm Anitâhâlen biwiyenē katmâ yâkât komolân torokatbi. Yakât otmâmâ nanne baratne sâm meyekmâ Awarahamgât pat kuwanġiop ya yen gurâ yawuâk kuyiņġiop.”

Pauloņe Galatia ambolipne yengât nângâm gorâwanġiop.

⁸Emelâk embânân Anitâhât topne ki nângâm manminiwi sâp yanâmâ Porom Lâpio me wahap tâņâtne yawuya mepaem yakât amutgen manminiwi. ⁹Yawu gârâmâ emelâk Anitâne tep âlep nângâyġim meyekmu yâkât topne ekmâ nângâņetâ bulâne olop. Yakât otmâ yiwerenēâmâ topne girawuhât otmâ Anitâ betgum Porom Lâpio ya hoņ bawaņgine sâm oai? Yeņe manman kâriknan mem katyekbuapġât dop âlâ ki tap yakâ. ¹⁰Otmu Anitâne yengât nângâyġimū ârândânj olâkgât Yura nengât orotmeme hânġine yuwuya watne sâm oai? Yeņe tatmâ nângâ nângâ sâp, me sotġât hâi sapa manmai yakât sâp, me hilâm kâmbukne topne topne ya watmâ mansai ya ekmune dondâ bâleap. ¹¹Nâne yengâlen puwâk taka Kiristohât den pat âlepne ekyongomune nângâņetâ bulâne olop ya bet pilâm orotmemenenne hânġine ya miwirikum watmaiġât nângâm gorânihiap.

¹²Nâne Yura nengât orotmeme hânġine ya pilâm yen pâku lohimbi mansai yengâlen torokatmâ manmâ gan. Yakât otmâ yeņe topne girawuhât otmâ sâp yiwerenē pilânek mâ Yura nengât orotmeme hânġine miai. Yengâlen puwâk takawan yan yeņe nâ buku otnihim laune lâuwi. Yakât otmâmâ yu oai yu pilâņetġât nanġan.

¹³Otmu yengâlen tohowan yan kundat pato tetenihiop. Yawu tetenihiop yamâ nâne yen orop sâp kâlewâk manmâ Yesuhât den pat âlepne ekyongowan. ¹⁴Otmu yeņe tânnohom yan ki nângâm bâlenihim hâkânġ

kakɾjan otbi. Yâhâ aŋelo âlâŋe yengâlen takaop, me Yesu Kiristo ikɾjak yengâlen takamu buku otbaŋgimbâi dop yawuâk buku otnihiwi. ¹⁵Otmu wuân me wuângât ulityongowan mâne in yawu nihimbâi. Yahâ sâp yiwereŋeâmâ girawuhât otmâ nâ pilâneksai? ¹⁶Nâŋe yengât tepne nâŋgâm den bulâŋe ekyongowan. Yamâ yeŋe yiwereŋe nâhâitŋe “nâŋgâm bâleningim mem ge katnenekbe sâm oap” nanŋai? Yakât nâŋgâmune tepne bâleap.

¹⁷Otmu nen Kiristohâlen biwi konohâk hikum mansainŋe hioŋaknehât lok ondoŋân gâtŋaŋe taka biwiyenjan kioŋbi. Yâhâ yeŋe pilânenekmâ yâk yengâlen torokatŋetâ yâk orop mepaenenekŋetgât yengâlen takawi. ¹⁸Nâŋe tânyongowomgât dop âlâ ki talop. Yâhâ lok yaŋe biwi konohâk otmâ tânahone sâm yengâlen takawi mâne heronŋe nâŋgâyinŋimbâm. Yawu gârâmâ emelâk nâŋe yen orop manmâ biwinenŋe kepeim manbin ya girawuhât otmâ biwinenŋe holaŋakmu mansain?

¹⁹⁻²⁰Yengât den pat ya nâŋgâmune umatŋe olop. Gârâmâ den umatŋe yu ekyongowe sâm otmune umatŋe oap. Yen orop hâme konok mansain mâne umatŋe ya kuwibâin. Yakât yiwereŋe mâtâp tetenihipu yengâlen takawomgât nanŋan. Yakât nâŋgâm den âlâen hâum sâwe. Imbilipnenŋaŋe naom mene sâm hâliliakmâ tatmâ naom memai, yakât dopŋeâk yeŋe Kiristohâlen biwiyenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋŋinetgât emelâk yengâlen taka Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. Yawuâk torokatmâ manŋetgât biwine yengâlâk nâŋgâm tan. Yakât otmâ yiwereŋeâmâ Yura nengât orotmeme hâŋŋiŋe ya lâune sâm otŋetâ yakât otmâ yâhâpŋe witgum biwiyenŋe Yesuhâlenâk kinâkgât den umatŋe yu ekyongowe sâm biwine umatŋe oap. Yeŋe Kiristo betgumaihât otmâ gorâ bâleŋe nihimu mansan.

Sara yet Haha yâk yetgâlen hâum sâop.

²¹Yengâlen gâtŋe nombotŋaŋe Mosehât girem den ya lâune sâm otmaiŋe yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Moseŋe den âlâ torokatmâ kulemguop yakât mâtâp yuwu tap.

²²Awarahamgât nanyâhâtŋe yâhâp teteowot. Nanŋe kunŋe yâkât kutŋeâmâ Ismae. Yakât topŋe yuwu tap. Awarahamŋe imbiŋe Sara memu yâkâlen nanyetŋe membuap yakât Anitâŋe bunewâk pat kuyitgiop. Yawu yamâ inâk kâsi manowot. Yâhâ Anitâŋe Awarahamgât den hikuop ya nelâmgumu ikŋe hoŋ bawa imbi, kutŋe Haha sâm ya miop. Ya memu yâkâlen nanŋe kunŋe miop, yamâ kutŋe Ismae.

Yâhâ nanŋe âlâ, kutŋe Isaka sâm, yâkât topŋeâmâ yuwu. Anitâŋe Awaraham imbiŋâit yetgât pat kuyitgiop yakât ki nelâmguop. Otmu Saraŋe naom membuap sâop yakât otmâ manmâ gam gam nanŋe miop. ²³Yâhâ nanyâhâtŋahât topyetŋe yamâ ikŋiâk ikŋiâk oawot. Âlâmâ, Ismae sâm, yâhâmâ Awarahamgâlen Hahaŋe imbiâk miop. Yâhâ âlâmâ, Isaka sâm, Anitâŋe den hikuop yakât bulâŋe Awarahamgâlen Saraŋe miop.

²⁴Otmu Anitâñe imbi yâhâp yu yetgât mâtâp ikñiâk ikñiâk sâmu yitgiop. Yakât otmâ yâk yetgât sen ya gurâ yawuâk komot ikñiâk ikñiâk mansai. Yakât topñe yuwu nañgan. Imbi kutñe Haha yañeâmâ hoñ bawañgiminiop. Yakât otmâmâ yâkât sen tetem sambe sambe otmâ yawuâk hoñ bawa manmai. ²⁵⁻²⁶Otmu Haha yâhâmâ Arawia hânân pumñe âlâ tap, kutñe Sinai, yan Anitâñe girem den Mose wañop yakât dop olop. Hahahât sen yañe hoñ bawa otmâ dop yawuâk Yura kapi ambolipñe Anitâñe girem den kalop ya lâum manmai. Hahahât dopñe yawu.

Otmu Sarahât dop yuwu. Yâhâmâ Awarahamgât imbiñe. Yakât otmâmâ yâkât sen tetem sambe sambe otmâ hoñ bawa ki mansai. Otmu Sarañeâmâ Yerusalem kapi âiñe himbimân tap yakât dop olop. Sarahât sen yamâ nen mansain yu. Gârâmâ kapinenñe himbimân tap yan yâhâ ambokunom. Yakât otmâ girem den hânñe lâunomgât dop ki tap.

²⁷Yakât otmâ Anitâñe sâmu poropete âlâñe den kulemguoñp ya yuwu tap.

“Imbi kâsi, yuwu sâmunen nânñgâ. Gânñeâmâ naom âlâ ki mion. Otmu naom membe sâmu ki hâliliakmâ tatmâ hâhiwin nânñgâon. Yakât otmuâmâ gâhât lokñe imbi ondop memu nanñe miop. Yakât otmuâmâ nânñgârâ gorâhîhimapñgât yuwu sâmunen nânñgâ. Hâmbâi mâne gâhât sen yañe tetem sambe sambe otmâ potgahât sen ya wangiyeknomai. Yakât nânñgâm biwihe gemu heronñe kakñan man. Yawu.”

²⁸Otmu yakât den âlâ torokatmâ sâmunen nânñgâñet. Anitâñe Awarahamgât sen tetem sambe sambe otnomaihât pat kuwañgiop ya yawuâk nanñe Isaka kuwañgiop. Otmu pat kuwañgiop yakât bulâñe tetemu nen Yura lohimbi otmu yen pâku lohimbi dop konohâk otmâ Awarahamgât sen mansain. Yakât otmâ imi ata me wârâ tou yawu mansain.

²⁹Haha yet Sara yetgât topyetñahât torokatmâ sâmunen nânñgâñet. Awarahamñe Anitâhât den ya nelâmgumu imbi hoñ bawañgiminiop ya memu naom âlâ miop. Naom yañe pato olop. Otmu Anitâhât Wâtñgât mâmânñahât Heakñe Sara mâmânñe otbangimu nanñe miop. Sarañe naom memu Haha nanñe yâkât nânñgâm mem ge katbe sâmu olop. Yakât dopñeak yiwereñe lohimbi girem den lâum mansainen nen ki lâum mansain yu nenekñetâ bâlemu mem ge katnenekne sâmu otmâ. ³⁰Otmu Sarañe Awaraham yuwu sâmu ekumu lauñan miop.

“Potne Hahahât nanñe Isamene gâhât bât tosa ki galemguwuapñgât nañgan. Nannetñe Isaka yâkñak gâhât bât tosa galemgu manbuapñgât nañgan. Yakât otmâ watyelekdâ ariyet.”

Yawu sâmu ekuop. Awarahamñe Sara lauñan miop yakât dopñeak yeñe otñetñgât nañgan. ³¹Otmu yakât torokatmâ yuwu sâmunen nânñgâñet. Nenñe Kiristohâlen biwinenñe kepeim mansainñeâmâ Sarahât sen

oain. Nāngāmune yawu oap. Yakât girawuhât otmâ yengâlen gâtņe nombotņaje girem den lâum yan Haha sen otne sâam oai? Kâmbukņe, yawu ki otņet.

Kiristoņe manman âlepņan katnenekmu mansain.

5 ¹Otmu nenņe girem den lâum pâpgumunņe tosa teteningimapgât Kiristoņe nengât sâam gem yapâek holaņnenehop. Yapâ menenekmâ manman âlepņan katnenekmu mansain. Otmu yengu yawuwâk holaņyekmâ nengâlen torokatyekmu komot konohâk oain. Yakât otmâmâ yeņe ki pilânenekmâ girem den hâņgiņe ya mem miwirikum lâunomai.

²Bukulipne yakât âlâku ek Yongomune nâņgâņet. Yeņe Anitâņe yekmu ârândâņ olâkgât hâkyeņahât torehenņan undip tuhuaņginomai yamâ dop yuwu otbuap. Yawu otnomai yanâmâ Kiristoņe manman kârikņahât mâtâp âiņe meyiņgiop yamâ nâņgâņetâ tâņât oap yakât dop otbuap. Yakât otmâ Kiristoņe mâmâņe otyiņgiwuapgât dop ya biatbuap.

³Bukulipne, yawu otmaihât âlâku sâawe. Yeņe girem den pâņe konohâk lâum hâkyeņahât torehenņan undip tuhuaņginomaihât dop bia. Yawu otnomai yan Anitâņe girem den sâam kalop ya hârok lâunomai sâam kalop. Yakât otmâmâ yengâlen umatņe dondâ teteyiņgiwuap. ⁴Otmu yengâlen gâtņe âlâ me âlâņe Anitâņe yekmu ârândâņ olâkgât girem den ya miwirikum lâunomai yanâmâ Kiristo pilânomai. Yawu otnomai yanâmâ Anitâņe aņgoân tepņe nâņgâm manman kârikņahât mâtâp meyiņgiop ya maņguyiņgiwuap. ⁵⁻⁶Yâhâ nenâmâ biwinenņe Yesu Kiristohâlen katmâ mansainņe komot konohâk otbin. Nen hâknennahât torehenņan undip tuhuaņgiwin me yen ki tuhuaņgiwi nenâmâ komot konok otmâ biwinenņe Yesuhâlenâk kinmu haoņmâ ârândâņ tep âlep naņgangim hoņ bawaņgimain. Yawu otmunņe Kiristoņe âwurem ge sârerenenekmu Anitâņe umam sâaningim mem manman kârikņan torokatnenekbuap. Yakât otmâ Anitâhât Wâtgât mâmâņahât Heakņe mem heweweņ tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenņe kepeim mansain. Kepeim manmâ Kiristoņe in yawu ge menenekmu yâhâne sâam yakât mitiwahom mambot gumbot otmâ mansain.

⁷⁻⁸Bukulipne, yen aņgoân den pat âlepņe ya nâņgâm Kiristohât tem lâum hoņ bawaņgiņetâ yekmune âilonņo nandoroņe olop. Otmuâmâ Kiristohât mâtâp watne sâam otņetâ yan Anitâņe undip ki katyiņgiop. Yakât otmâ sâp yiwereņeâmâ âlâņe undip maņguyiņgiņetâ âlâengen arine sâam oai? Me âlâņe biwiyeņan kioņetâ denyeņe in yawu nâņgâwi? ⁹Bukulipne lok amonņe yengâlen takawi? Yakât topņe nâņgâņetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâamune nâņgâņet. Bau ņsiņe yamâ tipiņe âlâ. Yawu gârâmâ yaņe hâreakmâ sânduk sâam ârândâņ otmâ bau mem bâlemapgât ya hârem pilâmain. Yakât dopņeâk yeņe yâk yengât den ya pilâm kâkâsuk otmâ manņetgât naņgan. ¹⁰Yâhâ yengât nâņgâm ki

engat yâhâp oan. Yeŋe ekap kulemgum katyŋgian yu sâlikum nâŋgâm denne tem lâunomai. Otmu Yura lok nombotŋaŋe biwiyeŋan kioŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe itoŋ galoŋ oap yakât matŋe hâmbâi Anitâŋe Yura lok ya yŋgiwuap.

¹¹Bukulipne, hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuŋgiŋet sâm Yura lok nombotŋaŋe yeŋgâlen takawi ya yeŋgât topyeŋe âlâ sâmune nâŋgâŋet. Yaŋeâmâ imbiâk nâhâitŋe “Girem den lâuŋet sâm hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuyŋgim mansap,” sâmai. Yamâ den memai. Yâkŋe sâmai yawu otyŋgim mansan mâne, Kiristoŋe nengât sâm muop yakât Yura lokŋe den pat ya nâŋgâm ki mem ge katnekne sâm otbâi. ¹²Bukulipne, Yura lok yaŋe mem biwi hâlim tuhuyeksai yeŋahât nâŋgâm hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuŋgiwi ya hârem pilakŋetgât naŋgan. ¹³⁻¹⁴Bukulipne, yeŋgât manmanyeyeâmâ âlâ. Yeŋe girem den lâuŋetgât Anitâŋe ki meyeŋop. Yawu gârâmâ yeŋahât ki nâŋgâŋetâ yahatmu eŋgatyeyeâk otnomai. Girem den yakât topŋe yuwu tap. “Nenŋahât nâŋgâmunŋe yahatmap yawuâk buku nombotŋe yeŋgât nâŋgâmunŋe yahatbuap.” Yawu tap. Otmu den ya lâum kinmâ yeŋe tep âlep naŋgaŋgim tânahonomai. ¹⁵Yamâ yeŋe ki hioŋakmâ tep bâle naŋgaŋgim hiliwahonomai.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu mannom.

¹⁶⁻¹⁷Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe biwinenŋaŋe kâitnongomu orotmeme bâleŋe ekmâ otneâk nâŋgâmain. Yawu otmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heak betbaŋgimain. Yawu otmain yanâmâ Heakŋe biwinenŋan kioŋmap. Yawu gârâmâ orotmeme bâleŋe otneâk nâŋgâmain ya âlâku nâŋgâmunŋe biwinenŋan hâumu pilâmain. Yakât otmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋe mem hewewey tuhumu yâkât wâtŋan kinmâ tem lâuwaŋgim gain. ¹⁸Yen yawu otnomai yanâmâ papatolipnenŋe yeŋgât girem den ya yâhâpŋe ki lâunomai. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyŋgimu manmâ yâhânomai.

¹⁹Emelâk eŋgatnenŋeâk watmâ otmunŋe bâlem gaop yakât ekyongowan ya âlâku ekyongomune nâŋgâŋet. Yeŋe eŋgatyeyeâk watmâ yuwu otŋetâ manmanyeye bâleminiop. Kâwâ konda, orotmeme kiŋgoŋ mem manminiwi. ²⁰Otmu emet huhuminiwi. Porom Lâpio hâwim kânâŋgâŋetâ kinmu ulitguminiwi. Otmu âli hawat bâleŋe topŋe topŋe mem manminiwi, me sait bâleŋe karangiminiwi, me karasuŋa tuhuŋgiminiwi, me weke mem yan soŋgo bau kombo neaŋgiminiwi, me bundâŋe yerakminiwi. Ya otŋetâ bâleyŋgiminiop. Nâŋgâm bâleaŋgiminiwi, otmu tepyeŋan tatmu tatmu kuk kâŋguruk oraŋgiminiwi. Otmu yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu hioŋakmâ kasa oraŋgiminiwi. ²¹To kârikŋe nem biwi hâlim otmâ wahap ki orotŋe topŋe topŋe otminiwi. Orotmeme yawuya otmâ mansai yâhâmâ Anitâŋe

manman kârikjahât pat ki kuyingiop. Yakât otmâ Kiristone yâhâpne âwurem gewuawân ikne komolân ki torokatnomai.

²²Yawu gârâmâ lohimbi nombotne Anitâhât Wâtgât mâmâjahât Heakne mâmâne otyingimu yuwu otmâ manmai. Anitâne buku otyingiop yakât nângâm biwiyene sânduk sâmu herone nângâwangimai. Otmu biwi nângân nângânyenane kepeiakmâ konohâk otmu kaok nanngangimai. Bukulipyenane senne âlâlâhât umburuk otmâ pâin guin otmai ya yekmâ nembe kalem otyingimai. Yenjahât nângânetâ ki yahatmap. Otmu buku nombotnane mem bâleyekjetâ yakât matne ki kâpekyingimai. Me sâmbâleyinginetâ yakât nângânetâ ki sâtne otmap. ²³Lohimbi yawu otmaîneâmâ girem den kerek lâunjetâ ârândâj otmap yakât dop oap. ²⁴Bukulipne, yakât torokatmâ yuwu sâmune nângânet. Nenne Yesu Kiristohâlen biwinenane tijâk kepeimunne Anitâhât Wâtgât mâmâjahât Heakne mâmâne otningiwuap. Yawu otningiwuap yanâmâ nenne enngatnenneâk ki watmâ ihilâk mahilâk otmunne bâlewuap. ²⁵Yâhâ yanêneâmâ biwinenane mem hewewej tuhunehopgât yâkât wâtjan kinmâ mâtâp sâmbâningiop ya tâj tânjâk watmâ manmâ yâhânom. ²⁶Otmu yenjahâlâk ki nângânetâ yahatmu hâkyene mepaenomai. Otmu yenjahât ki nângânetâ yahatmu hionjakmâ bukulipyene mem ge katyeknomai.

Bukulipnenne lohotjan otyinginom.

6 ¹⁻²Bukulipne, yuwu sâmune nângânet. Yene otjetâ bâleâkgât Satanne mem dâiyekmap. Yawu gârâmâ yengâlen gâtne âlâ me âlâne otjetâ bâlewuap yanâmâ yen nombotne Anitâhât Wâtgât mâmâjahât Heakne mâmâne otyingimu mansaîne yuwu otyinginomai. Yesu Kiristone hânân gem lohotjan manmâ kuwiknenekmâ mâtâp meningiop. Yakât nângâm bukulipyene lohotjan otyinginomai. Otmu yengu yawuâk otjetâ bâlemapgât biwiyene galem orannginomai. ³Nen lok bâleneâk kerek mansain. Yawu gârâmâ yengâlen gâtne âlâ me âlâne yene orotmemeyenahât nângânetâ yahatmap yamâ ombeyenane kâityongomap. ⁴⁻⁵Nanngai. Âlâku ambojan ambojan mannomai. Yakât otmâmâ yene buku âlâhât topne ki ekmâ kiwilinomai. Yene biwiyenahât topne âlâku iknjiâk iknjiâk ekmâ nângânetâ ârândâj otmu herone otnomai.

⁶Otmu papatolipyenane Anitâhât den kâsikum yingim mansai ya in yawu tânyongonomai.

⁷Bukulipne, ombeyenane kâityongomapgât yuwu sâmune nângânet. Anitâne topnenne ekmâ nângâmap. Yakât otmuâmâ kâitgunomgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ lohimbiye wahap âlâlâ otnomai yakât matne tâj tânjâk kâpekyingiwuap. ⁸Yâhâ lohimbi âlâ me âlâne yenjahâlâk nângâm senne âlâlâ ekmâ biwiyene yan arimu ihilâk otnomai yamâ sâp patoen Anitâne pilâyekmu hemân kionnomai. Yâhâ lohimbi âlâ me âlâne Anitâhât

Wâtgât māmâñahât Heak yâkât nângâm tem lâuwangim mannomai yamâ māmâñe otyingimu manman kârikñan mannomai. ⁹Bukulipne, lohimbî hewewenâk tânyongonom. Yawu otmâ mannom yamâ Anitâñe nângâmû ârândân otmu sâp patoen yakât matñe ningiwuap. ¹⁰Topñe yakât nângâm yuwu otnom. Bukulipnenñe Kiristohâlen biwiyenñe kepeim mansai ya umatñe topñe topñe teteyingiwuap yanâmâ in yawu tânyongonom. Otmu nombotñe belângen pâlâmñe mansai ya yawuâk tânyongonom.

Den bâñe sâm hâreop.

¹¹Bukulipne, yengât pepa yu lok âlâ ekumune kulemgua. Yu kulemgum yañak kiripi mem nihimu ninak pânje tâlâwâk kulemguan bâte towatñe yu ekmâ nâhâitñe “Den yu kulemgua,” nângânomai.

¹²Otmu den âlâ emelâk yan yakâlâk torokatmâ sâwe. Yura lohimbî biwiyenñe Kiristohâlen katmâ girem den lâum mansaiñe bukulipyenñe nângâyinginetâ yahalâkgât yengât hâkyenñe torehenñan undip tuhuyingine sâm yengâlen takawi. Otmu yawuâk bia. Kiristone nengât sâm gemu howanân kuñetâ muop. Yakât buku nombotñe nângâñetâ tâñât otmu nângâm bâleningimai sâm Yura lok yâkñe yeñe hâkyenñahât torehenñan undip tuhuanginet sâm meme sâsâ tuhuyeksai. ¹³Yawu gârâmâ lok yañe Mosehât girem den lâum hâkyenñahât torehenñan undip tuhuangiwine den kerehâk ki lâum mansai. Yawu gârâmâ yeñe yawu tuhuanginetâ bukulipyenñe herone nângâyinginetgât meme sâsâ tuhuyeksai. ¹⁴Nâmâ lok yawuya bia. Yawu gârâmâ nângâñihinetâ yahalâkgât ki nanñan. Nâmâ yuwu nanñan. Kutdânenñe Yesu Kiristo nengât sâm gemu howanân kuwi. Kuñetâ muop yapâek yahatmâ mâtâp âñe mem teteningiop. Nâñe yakâlâk nângâm hângât wahap topñe topñe yakât nângâmune tâñât otmap. ¹⁵Yakât yâhâpñe sâwe. Nen Yura lok hâknennahât torehenñan undip tuhuangiwin me yen pâku lok ya ki otbi nen kerekñe biwinenñe Kiristohâlen katmâ komot konohâk otmâ mansain. Yawu katmâ manmunñe manman âñe mem teteningimu himbimgât pat mansain yakât nângâmune bulâñe oap. ¹⁶Otmu lohimbî biwiyenñe yawu nângâm Yesuhât den lâum manmai yamâ Anitâñe we âlep nângâyingim biwi sânduhân katyekmu manmâ yâhânomai. Yawu otmâmâ Anitâñe Isirae sen bulâñe nengât pat kuningiop ya menomai.

¹⁷Nâñe Kiristo hoñ bawañgim manmâ gan. Yakât otmâ mâtâp mañgunihine sâm mem âlâlâ tuhunekñetâ hâhiwin kakñan mansan. Otmu hâknan gut emelâk ekbi. Yakât otmuâmâ lok âlâ me âlâñe hâhiwin ya witgum nihimaihât yeñe lok yañe yengâlen takam meme sâsâ tuhuyeksai ya yengât den nângâm kâkâsuk otnomai. ¹⁸Kutdânenñe, Yesu Kiristo tihitnenñe otmapñe biwi nângân nângânnenñe mem konohân tuhumu kepeiakmâ manmâ yâhânom. Yawuâk.

Nâ bukuyeñe,
Paulo